

Vilamorós

Navàs

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Sector central del terme municipal. Antic terme del castell de Castelladral, parròquia de Sant Miquel de Castelladral.
Emplaçament	De Castelladral camí direcció SE cap a cal Mestre i Filaborres. Aquí seguir camí direcció sud uns 600 m fins la masia de Reixes. Aquí seguir el camí direcció est 600 m.
Alçada:	515
Coordenades:	
Latitud:	41.88822
Longitud:	1.79375
UTM Est (X):	399926
UTM Nord (Y):	4638069

Classificació

Número de fitxa	08141 - 316
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Jaciment arqueològic
Estil / època:	Antic Romà Medieval Modern
Segle	I-XVI
Estat de conservació	Bo
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	Pla Especial Urbanístic de Protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages), 2018, amb el núm. 29.BARP. Nivell 1. Integral.
Data aprovació:	dc., 20/02/2019 - 12:00
Número inventari	CCAA 18527
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Productiu

Titularitat	Privada
Titular:	08140A009000220000IE
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dc., 09/06/2021 - 09:29

Descripció

Jaciment d'època romana i alt-medieval que ocupa una àrea força extensa al sud del turó dels Olivers, en un indret conegut com a Vilamorós. En anteriors ressenyes ha estat descrit de manera parcial, per això nosaltres l'hem agrupat en tres sectors, que es troben separats uns 300 m d'una punta a l'altra i que hem denominat sector nord, sector central (on hi ha una tomba de banyera) i sector sud.

El sector nord fins ara no havia estat descrit. Les coordenades UTM són: ETRS80 399880, 4638249. Aquí fa uns anys Josep M. Badia hi va identificar superficialment ceràmiques i materials d'època romana. En aquest indret hi trobem una mena de feixa que podria marcar un antic clos o petita muralla. Fa uns 80 metres de llarg i és més ample que una simple feixa. Està format per pedres més aviat petites i es troba molt esfondrat. Entre les pedres d'aquest muret hi hem localitzat diversos fragments reaprofitats d'opus signinum. Més amunt trobem una petita cinglera, de manera que el mur, que només es troba al sud, marcaria un recinte força ampli que avui és ple de vegetació. Uns 30 m al nord del final del camp que hi ha sota el mur, pel costat de llevant (coordenades UTM ETRS80 399942, 4638338), hi hem localitzat dues tombes excavades en un bloc de roca que s'ha després del cingle. Una correspon a una tomba infantil. És de forma ovoïdal, mesura 0,80 x 0,23 i té una regata a la part alta perquè s'hi escorrin les aigües pluvials. L'altra també és ovoïdal, una mica més gran però ha quedat partida. Al seu voltant s'hi observen encaixos diversos en altres roques. Aquestes tombes es troben desplaçades a l'est respecte al nucli on hi devia haver el sector habitat, aprofitant la roca de la cinglera. Probablement les tombes són posteriors, alt-medievals, mentre que la zona d'habitat seria d'època romana amb una possible pervivència posterior. Cal dir també que les feixes que es troben enmig dels camps que hi ha més al sud són fetes amb un tipus de pedra que podria ser aprofitada d'alguna construcció antiga. Segons informació oral d'Isidre Soler, àlies Filaborres, en aquest sector hi havia un poblat o una capella antiga. Són unes afirmacions, aquestes últimes, que cal entendre d'una manera orientativa i no literal.

El sector central és el que primer fou identificat i correspon a una tomba excavada a la roca acompanyada de la troballa de material superficial. Les coordenades UTM són ETRS80 399928, 4638063. L'indret és format per un rocam llis amb excel·lents vistes cap al sud, per on despunta la silueta de Montserrat. La tomba, molt fonda i ben retallada, és del tipus "banyera", orientada d'est a oest i mesura 1,90 m de llargària, 0,50 m d'amplada i 0,35 m de fondària. Es troba buida des d'antic. Prop seu hi ha possibles dipòsits circulars excavats a la roca així com altres retalls. Al peu de la roca pel costat sud-est s'hi van localitzar restes de teula romana (tègula i ímbrex), per la qual cosa s'ha apuntat que hi podria haver hagut tombes construïdes amb aquests materials, que són característiques del període tardo-romà.

Finalment, el sector sud es troba un centenar de metres al sud-est d'on hi ha la tomba de banyera, a continuació de l'esperó rocós fins un cingle encarat al sud, on s'obre una plana on hi ha evidències d'ocupació humana. Les coordenades UTM, en aquest cas aproximades, són: ETRS80 399949, 4637974. En aquest sector l'any 2006 un equip de la Universitat Autònoma de Barcelona hi va recollir ceràmica comuna d'aspecte groller, un fragment informe d'àmfora i un fragment de vidre transparent. Aquests materials van permetre apuntar una cronologia tardo-antiga o alt-medieval que podria relacionar-se amb el jaciment de Vilamorós. També es van detectar possibles restes d'estructures en pedra i teules.

En conclusió, les restes descrites apunten a un tipus d'assentament romà i alt-medieval que tindria diferents nuclis, en els quals hem vist que coexisteixen tombes excavades a la roca de tradició alt-medieval amb indicis d'ocupació humana o d'habitatge. És interessant també l'etimologia del topònim, que podria indicar l'existència d'una antiga villa o villare Amorosus o Amorós. Així mateix, en documents del segle XVI hi ha constància en aquesta zona d'una Vila Marló, que podria ser la continuadora d'aquesta antiga vil·la o vilar, que tindria el seu inici en època romana i que hauria perviscut a l'edat mitjana fins a una època indeterminada.

Observacions:

L'any 1982 Jaume Barberà i Antoni Daura van publicar la troballa de la sepultura excavada a la roca. L'any 2006 un equip del departament d'Arqueologia Medieval i Moderna de la Universitat Autònoma de Barcelona va realitzar una prospecció arqueològica a la Vall del Cardener dins el Projecte "Ocupación, organización y defensa del territorio durante la transición medieval 2005-2008". Els directors van ser Cristian Folch i Jordi Gibert. En aquest moment es van localitzar restes a l'indret que hem denominat sector sud. Posteriorment Josep M. Badia va identificar restes a l'indret que hem denominat sector nord. L'any 2018 el jaciment es va incloure en el Catàleg del patrimoni de Navàs (PEUPIC), aprovat definitivament el 2019. Posteriorment el propietari de la masia veïna de les Cots va portar a terme una rompuda de gran envergadura en un bon nombre de camps de la zona, inicialment amb els permisos oficials. En el transcurs d'aquestes tasques va destruir el molí de Les Cots, proper a aquest jaciment, i va fer rompudes també a l'indret que hem denominat sector sud. Aleshores els agents rurals van identificar més material en aquest sector que confirmaven l'existència del jaciment. El cas fou denunciat i actualment és objecte d'un litigi. Fruit del nostre treball de camp (el 2021) donem a conèixer una nova tomba (infantil) fins ara inèdita.

Informació facilitada per Jaume Obradors

La localització genèrica introduïda correspon al sector central, on hi ha la tomba de banyera.

Bibliografia

- ACIÉN, M (2000). "La herencia del protofeudalismo visigodo frente a la imposición del Estado Islámico". *Anejos de AespA CSIC*, 23. Madrid, p. 429-441.
- BADIA, J.M. (1988). "Navàs". *Història del Bages*, vol. II. Edicions Parcir. Manresa, p. 159.
- BARBERÀ, J.; DAURA, A. (1982). "Troballa d'una sepultura medieval excavada a la roca a Cardona". *Dovella*, núm. 7. Manresa, p. 35.
- CAIXAL, ÀLVAR; VILAMALA, Imma i altres (2018). *Pla Especial Urbanístic de protecció del patrimoni i catàleg de béns arquitectònics, històrics i ambientals de Navàs (Bages)*. Ajuntament de Navàs. Fitxa 29.BARP
- BRAMON, D. (2000). *De quan érem o no musulmans: textos del 713 al 1010. Continuació de l'obra de J.M. Millás i Vallicrosa*. Barcelona. Institut Universitari d'Història Jaume Vicens Vives. Institut d'Estudis Catalans. Eumo, Vic.
- DAURA, A.; GALOBART, J. (1982). "Les tombes medievals excavades a la roca. El cas del Bages". *Dovella*, núm. 5, Manresa, p 13-23.

DAURA, A.; GALOBART, J. (1983). "L'arqueologia al Bages", 2n volum. *Les Fonts. Quaderns de Recerca i Divulgació*, núm. 6. Col·legi Doctors i Llicenciats, Manresa, p. 59.

DAURA, A., GALOBART, J., PIÑERO, J. (1995) *L'arqueologia al Bages*. Col·lecció monografies, núm. 15. Centre d'Estudis del Bages. Manresa, p. 253..

DAURA, A., GALOBART, J. (1984). "Tomba de Vilamorós". *Catalunya Romànica*, vol. XI. Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona, p. 350.

DAURA, A.; GALOBART, J. (1988). "Nous jaciments arqueològics al terme municipal de Navàs". *Cardener*, núm. 5, Cardona, p. 107-124.

FOLCH, C. (2005). "El poblament al nord-est de Catalunya durant la transició a l'Edat Mitjana (segles V – IX dC)". *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins* XLVI. Girona, p. 37-65.

FOLCH, Cristian; GIBERT, Jordi. *Memòria de les prospeccions arqueològiques a la Vall del Cardener*. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia. Núm. Reg. 7084.

MARTÍ, R. (2005). "La defensa del territori durant la transició medieval". I Congrés de Castells a la Mediterrània Nord-Occidental. Arbúcies (5-7 de març).

PIÑERO, Jordi (1994). *Inventari del Patrimoni Arquitectònic i Històric de Navàs*. Ajuntament de Navàs. Fitxa núm. A. 28.

